

Láng Edit És Gáspár András

Ezt a képet én csináltam. Edit Andris menyasszonya volt, és mondtam, hogy most azt játszuk, hogy haragusztok egymásra. A háború előtt, a mi udvarunkon készült a kép, olyan 1941-ben vagy 1942-ben. Volt egy társaságunk, a szabadidőmet velük töltöttem. Volt vagy három román fiú, a többiek zsidók voltak. Hat lány, és fiú -- azt hiszem -- több volt, közte volt az én [második] férjem is. A menyasszonya, Láng Edit a barátnőm volt. Amikor Andris munkaszolgálatos volt, levélben kérvényezte, hogy csináljanak ilyen távházasságot, vagyis hogy adják össze őket papíron. El kellett küldeni az adatokat, és visszajött volna egy papír, amire az van írva, hogy Láng Edit és Gáspár András megesküdtek, férj és feleségnek számítanak. A papírt Andrisnak a katonai alakulatában állították volna ki, ahol volt mint munkaszolgálatos. Nagyon sok házasság kötődött így. Nagyon sok. A rendes katonák és az itteni, a városbeli lányok között. Nekik nem adták meg az engedélyt. Visszajött a levél, hogy nem engedélyezték a távházasságot Andris és Edit között. És Edit nem jött haza [a deportálásból]. Ha nekem valaki akkor, abban az időben azt mondja, hogy én Andrisnak leszek a felesége, akkor szembeköpöm. Pedig elég jól nevelt vagyok ahhoz, hogy ilyesmit ne csináljak. Eszembe sem jutott, hát az Editnek volt a vőlegénye! Nekem semmi nem volt nagy érték. Például azt mondtam egyszer [otthon], azt hiszem, még nem voltam iskolás, hogy nekem nem volt soha rózsaszín ruhám. Másnap kaptam egy rózsaszín ruhát édesanyámtól. Kihaszználhattam volna a végtelenségig, de tudtam, hogyha valamire nagyon vágyom, akkor megkapom. 1941-ben már volt saját fényképezőgépem, a születésnapomra kaptam a nagybátyámtól, Vili bácsitól. Anyám azt mondta, hogy egy lánynak nem szép, hogy fényképezzen. De én vágytam egy fényképezőgépre. Ezt tudták az unokatestvéreim, Ági és Évi, és megmondták az apjuknak. Egy Agfa, ilyen kihúzó, mint egy harmonika, gondolom, hogy hatszor hatos formátumú fényképezőgép volt. Az én gépemmel tizenkét kicsi képet lehetett csinálni. Úgy működött, hogy volt egy hosszú drótszerű nem tudom én, mi [a kioldózsín], amit megnyomtam, és azzal exponáltam. Hogy én annak hogy örültem? Mindent szerettem fényképezni, ami él és mozog. Mindent meg akartam örökíteni, és rengeteget fényképeztem. Azt hiszem, még maradtak olyan filmek is, amik elő se lettek híva. Benne volt a dobozában egy prospektus, és azt követtem. Az első pár kép nem sikerült, mert a blendét nem nyitottam ki jól. És megmozgott, vagy az alany mozgott, mert akkor nem volt szabad megmozdulni, mert ha megmozdultál, akkor elmosódott a kép. Nem volt olyan performáns, mint

most, hogy mozoghatsz, mert elkap egy nem tudom, hány? nem is másodperc, még annál is kevesebb, s megtanultam a saját káromon. Azzal van lefényképezve a mi udvarunkban az a kép, ahol a padon az egyik végében háttal Edit, és a pad másik végében Andris, mint akik össze vannak veszve. Ezt én fényképeztem le. A filmet [Nagy]Váradon szereztük be, ott, ahol előhívták. Az a fotóstúdió a főutcán volt, Foto-Revünek hívták. Volt több is, de ez volt a legismertebb, állítólag ő csinálta a legjobb képeket. Zsidó volt, de a nevére nem emlékszem. Nagyon fel volt szerelve a műterme. Kivettük a filmet, leragasztottuk, becsavartuk ezüstpapírba, elvittük a fényképészhez, ő kivette [az ezüstpapírból], előhívta, és nagyította. És annyi másolatot csináltak, amennyit akartunk. Volt egy fiatalember ott a laborban, ahol előhívták, és ő még tanácsolt ezt, azt, am azt, mikor látta, hogy a filmen sok kép nem jött ki. Azt hiszem, semminek nem örültem annyira, mint annak a fényképezőgépnek.